

נצמדים לניילון

רשתות השיווק בחו"ל מקדמות את השימוש בשקיות רב-פעמיות בדרכים יצירתיות • ובארץ? מפחדים לזעזע את הקונים

מאת יהודית ייב

«בחורש מאי האחרון הופנו זרקורים ירוקים לעבר עיר קטנה ברבון, אנגליה. הסיבה: העיר מדברי (Modbury) הוכרזה רש"מית כעיר הבריטית הראשונה ללא שקיות ניילון. השקיות נעלמו מכל חנויות העיר, והוחלפו בשקיות רב-פעמיות מבר.

רבקה הוסקינג, הצעירה שעמדה מאחורי היוזמה, הופצה במכתבים, מיילים וטלפונים. מרחבי בריטניה בירכו, הזמינו אותה, ביקשו הנ"חיות, שאלו איך עושים את זה. הוסקינג, קולנוענית שחקרה וצי"למה לפני כשנתיים סרט תיעודי על נזקי הניילונים, אומרת שיש רק דרך אחת: הסברה. "כאשר אנשים מקבלים נתונים וקולטים מה הפל"סטיק גורם לסביבה, לבעלי החיים ולשרשרת המזון שלנו – הם בהלם", סיפרה באחד הראיונות, שנתנה לכל עיתוני בריטניה.

חודש אחר כך, ביוני, נרשמה היסטריה דומה בסניפי ענקית המזון סיינסברי הבריטית, כאשר 20 אלף שקיות בד הנושאות את הלוגו "אני לא שקית פלסטיק" נחטפו בתוך שעה. אלפי קונים עמדו בתור מחוץ לחנויות החל מהשעות הקטנות של הלילה כדי לרכוש את השקיות המעוצבות. בריטניה, צריך לציין, עדיין נח"שבת למפגרת במאבק נגד השקיות. בהודו ובטייוואן השימוש בשקיות ניילון הוצא מחוץ לחוק, וברוב מדינות אירופה הן נקנות בכסף. לאוגנדה אסור להיכנס עם שקית פלסטיק, ובגרמניה משלמים יותר על שקית כזו מאשר על תיק בד. אירלנד נחשבת להצלחה הכי גדולה: לפני כ־6 שנים נכנס שם לתוקף חוק המטיל מס של 15 יורוסנט על כל שקית – וצריכת השקיות ירדה ב־90%.

ואצלנו? השימוש רק הולך וגובר. לפי נתוני המשרד להגנת הסביבה, בכל שנה צורכים הישראלים כ־5 מיליארד שקיות פלסטיק, שעלו"תן כ־50 מיליון שקל. לפי סקרים עולמיים, כל גופייה כזו משמשת אותנו כ־12 דקות בממוצע – אך היא נשארת בסביבה במשך עשרות

שנים עד שהיא מתכלה, אם בכלל. גם אם נמחזר אותה ונשתמש בה שוב ושוב, כולל כשקית לפח הובל – היא תתעקש להישאר בסביבה.

אבל לא צריך סטטיסטיקה כדי לדעת, שטונות של שקיות מרש"רשות נשלחות למטמנות אזוריות ותופסות נפח עצום בהררי הובל. אחרות מתעופפות ברוח, סותמות ניקויי מים, מזהמות את הרחובות, את השטחים הפתוחים ואת חופי הים, פוגעות בגידולים חקלאיים וגורמות למוות כחנק של בעלי חיים. ביוני 2006 התפרסם מחקר של האו"ם, לפיו 46 אלף שקיות פלסטיק צפות בממוצע בכל ק"מ מרובע של האוקיינוסים, וכי פסו"לית השקיות הורגת כל שנה לפחות 100 אלף עופות, ציפורים, דולפינים, לווייתנים, כלבי וצבי ים.

סקר: לא מוכנים לשלם

העובדות האלה מספיקות כדי לזעזע את העולם ולנקוט פעולה, אבל לא בישראל. השקיות הפכו לחלק מהתחרות בין רשתות השיווק על כיסו של הצרכן, ולמרות ההוצאה הגדולה הן חוששות להגביל את חלוקת השקיות פן יעברו הלקוחות למתחרים, שם מחלקים שקיות ללא הגבלה.

נכון, המודעות גוברת, אבל בפר"על מעט מאוד נעשה. אפילו הר"שתות האורגניות עוד לא התחילו להתמודד עם הנושא, והן מוכרות את מרכולתן בשקיות הרגילות. הל"קן מציעות שקיות נייר (שמזיקות כשלעצמן), או תיקי בד יקרים, אך נראה שזה נעשה רק כדי לצאת ידי חובה.

היחידה שנקטה פעולה ממשית היא רשת שופרסל, שהחלה למ"כור לפני מספר חודשים את "הסל הירוק" ב־3 שקלים, מחיר עלות. בחלק קטן מהקופות היא אף הצי"בה מכשיר מיוחד, שמאפשר שלי"פה של השקיות אחת-אחת ומונע 'סחיבה' של כמה שקיות יחד. אלא שהפעולה המבורכת הזו חסרת

ערך, כל עוד אינה מלווה בקמפיין הסברה. המשרד להגנת הסביבה, שהוביל לפני כשנה קמפיין ממושך ומייגע על שמירת הניקיון, לא הת"חיל אפילו להסביר לציבור את נז"קי הניילונים. בכנסת מתנהלת לה"אמנם מערכה לקידום החוק לגביית"תשלום (שקל אחד) על כל שקית ברשתות השיווק – אך גם הפעילות הזו נעשית בחשאי מראיגה. רק

השצרננים לא יתרגזו. אפילו רשת שופרסל, המרבה לפ"רסם את מוצריה ומבצעה, לא טרחה ל"יחצן ולפרסם את השקיות הנאות שלה. אפי רזנהווי, מנכ"ל הרשת, מספר שיש דרישה גדולה לתיקים הרב-פעמיים, וכי להערכתו עד סוף השנה יימכרו כ־500 אלף תיקים כ"לה. עם זאת, הוא מודה כי הן עדיין לא הורידו את השימוש בשקיות הר"גילות. אשר לפרסום, "צריך לחכות שבידי הלקוחות תהיה כמות גדולה של שקיות רב-פעמיות כדי להחזיר לציבור את חשיבותן", אומר רזנהווי. אין ספק, שהישראלי מכור לש"קיות הניילון שלו. לפי סקר שערך אתר ynet בשיתוף המשרד להגנת הסביבה, שתוצאותיו מתפרסמות כאן לראשונה, ההרגל לקבל את השקיות ללא תמורה טבוע בנו חזק. לשאלה "האם היית מוכן לשלם בסופר עבור שקית פלסטיק" – ענו 72% בשלילה. לשאלה "מה תעדיף לעשות אם יהיה עליך לשלם עבור שקית פלסטיק בח"נות" ענו 75% כי יעדיפו להביא מה"בית סל או תיק לקניות. רק 25% אמרו כי יעדיפו לרכוש שקית בחנות במחיר סביר. לעומת זאת, 75% מהנשאלים ענו בחיוב לשאלה "האם היית מוכן לשלם בסופר עבור שקית רב-שימו"שית כדי לשמור על איכות הסביבה".

משהו בכל זאת מתחיל לחלחל. הישראלים עדיין לא מוכנים להיפרד מהשקיות, כי הם אינם מבי"נים למה. רק מסע הסברה נוסח קובי מירן, שקידם הקיץ את החיסכון בח"שמל, צילומי סלבריטאים עם תיקי"בד מעוצבים – וכ"עיקר לקיחת אח"ריות מצד רשתות השיווק – רק אלה יוכלו לפטור אותנו מעונשן של אלה.

